

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{16}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

St 13. V Ljubljani, 15. julija 1916. Letnik XXXIII.

Obseg: Vinogradniki! — Zamenjava žita za seme. — Zgodovinski razvoj cen za odstavljenе pujske na Kranjskem. — Vojne narredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržna poročila. — Inzerati.

Vinogradniki!

Po naših vinogradih se je pričela močno razvijati plesnoba na grozdju. Če proti njej takoj nastopite, se da grozdje še ubraniti pred pogubo.

Najbolj priznano sredstvo proti plesnobi je žveplanje v lepem, suhem, vročem in solnčnem vremenu s finim žveplom.

Kdor ima žveplo, naj torej takoj trte, zlasti grozdje, ž njim dobro, ampak na fino popraši.

Kjer ni žvepla, se poslužite kalijevega hipermanganata, ki je dobro nadomestilo za žveplo. Na 100 litrov vode se vzame 10 do 12 dek hipermanganata in 2 do 3 kg ugašenega apna. Vsaka snov se raztopi zase, raztopini se zlijeta skupaj in zmes se takoj porabi.

Grozdje je treba s to tekočino tako močno poskropiti, da od njega kaplja! Vsaka jagoda se mora ž njo oblitati. Škropi se v suhem, a ne v prehudo vročem vremenu.

Po preteku enega tedna se škropljenje ponovi. Če je treba, se škropi tudi večkrat. To velja tudi glede žveplanja.

Pa ne samo plesnoba, tudi peronospora (palež) je pričela trte napadati. Kdor še ni v tretjič škropil, stori naj to nemudoma! Vzeti je $\frac{2}{3}$ do 1 kg galice, enako množino galuna in dvakrat toliko ugašenega apna na sto litrov vode.

Taki škropilni zmesi se primeša lahko tudi še raztopino 10 dek hipermanganata, ki ga pa žal sedaj ni več dobiti.

Torej hitro na delo, da ne bo zamujeno!

B. Skalicky,
c. kr. vinarski nadzornik v Rudolfovem.

Zamenjava žita za seme.

Danes je treba, da storimo vse, kar nam utegne pomagati do večjih žitnih pridelkov. Četudi ne moremo doseči tako lepih uspehov, kakor se z njimi hvalijo po drugih deželah, vendar se bo dalo tudi pri nas še marsikaj dobrega storiti za izboljšanje dosedanjih pridelkov.

Na splošno lahko trdim, da je pri nas krajša doba žitne rasti veliko kriva, da ne dobimo toliko pridelka. Nagla menjava vremena, naše toplotne in vlažnostne razmere, nagli nastop poletne vročine, vse to pomaga, da žito hitreje zori in da trpi vsled tega tudi plenjavost njegova. Ves ta vremenski vpliv leži izven našega območja in zato bomo tudi za naprej zaostajali za pridelki drugih ugodnejše ležečih krajev.

Kar se da pa pri nas storiti in lahko storiti za povzdigo žitnega pridelka in česar se moramo poprijeti z vso doslednostjo, je pa sledeče:

1. Potrebno seme je skrbno odbirati!

Na to se polaga pri nas še vse premalo važnosti in zaraditega tudi premalo skrbi. Danes ni zadosti, da seme očistimo od plevla, ampak je nujno potrebno, da jemljemo za seme najtežje in najlepše zrnje. Od takega semena dobimo močne, rodovitne rastline, ki dajejo zopet lepo zrnje in ki prenašajo sploh svoje ugodne lastnosti tako na zarod kakor jih prenašajo naše živali. Pri nas se pa v tem pogledu še silno veliko greši in se potem manj ugodni uspeh zvrča redno le na letino, češ da je bila letina kriva slabšemu pridelku. Vsaka vas bi morala imeti svoj čistilni stroj za žito, danes pa imamo še cele občine, ki nimajo nobenih pravih strojev za čiščenje in odbiranje žita! Nabavimo si

vendar potrebne stroje in rabimo jih vsi od kraja in izkušnja bo že prvo leto pokazala, kako hvaležno je to delo.

2. Dajmo seme po potrebi zamenjavati!

Danes nam vedo žitni komisijonarji veliko povedati, kako različno pšenico so prinašali posamezni gospodarji na prodaj. Ta različnost je imela svoj vzrok v semenu, v različni zemlji in legi, v različni obdelavi itd. Pšenica iz najbližjih leg, iz najbližjih krajev je bila različne vrednosti. Iz nekaterih leg se je dobila naravnost krasna pšenica. To različnost pri pšenici je treba praktično izkoriščati, in sicer v semenske svrhe! Prav je, da se držimo svojega doma pridelanega semena, če je lepo in dobro. Če pa vidimo, da ima sosed lepšo pšenico ali pa če se v bližnjih legah prideluje vobče boljše žito, naj se skuša potrebno seme od tam dobiti in naj se seme zamenjava. Taka zamenjava semena je po novi cesarski naredbi dovoljena.

Naj se torej gospodarji, ki imajo slabšo pšenico, zatekajo po seme k sosedom ali v sosedne kraje, ki so znani zaradi svojega ugodnejšega žitnega pridelka. V tem oziru nas čaka še veliko hvaležnega dela. S primerno organizacijo take semenske zamenjave bi se dalo marsikod zelo ugodno vplivati na izboljšanje žitnega pridelka, podobno kakor se da z dobrim plemenom pri živini.

Rohrman.

Zgodovinski razvoj cen za odstavljenе pujske na Kranjskem.

V 18. stoletju (l. 1700—1800) ni bil kmet svoboden, ampak je bil podložnik graščin in drugih veljakov. Njegova kmetija je bila pravzaprav last njegovega gospoda, ki pa kmeta ni smel iz kmetije pognati ter se je uživanje kmetije od rodu do rodu podedovalo. Podložni kmet je bil vsestransko odvisen od svojega gospoda, ki je čezenj tudi v pravnih zadevah vladal, kmet je svojemu gospodu tlačanal in mu je dajal davščine v raznih oblikah, kakor n. pr. desetino in celo vrsto drugih dajatev.

Konci 18. stoletja je bil kmet svoboden; kmetska posestva so prešla v last kmetov, a gospodstvo nad kmeti je vendarle še ostalo in tudi vse stare davščine v blagu, torej tudi desetina in druge dajatve.

Sredi 19. stoletja, t. j. l. 1840.—1850. je postal kmet popolnoma svoboden in enak drugim stanovom; namesto graščinskega gospodstva so stopile državne oblasti, desetina ter druge dajatve so se izpremenile v cesarske davke, ki jih more kmet od takrat naprej državni oblasti v denarju plačevati. Gospoda je bila za odpadek svojih dohodkov iz podložnih kmetij z denarjem odškodovana. Denarja seveda takrat ni bilo in je zato gospoda dobila vrednostne popirje v obliki „zemljiških obveznic“, ki se obrestujejo in polagoma amortizirajo. Poroštvo za obrestovanje in amortizacijo je prevzela dežela in med deželnimi dokladami, ki jih danes na cesarske davke plačujemo, je še vedno en del, ki se porabi v te namene.

Tu popisane lastninske razmere so ustvarile tudi svoje posebne gospodarske razmere.

Kmet je bil prisiljen tako gospodariti, da je zadostil svojim zelo krutim dolžnostim napram svojemu gospodu. Hoditi je moral veliko na tlako, zato ni mogel svoje kmetije dobro oskrbovati, kajti gospodovo delo

je vedno šlo pred kmetovim. Poglavitna davščina je bila desetina, ki se je največ odrajtovala v žitu in vinu. Živina je bila od kmeta, zato jo je gospod pisano gledal, je strogo zahteval predpisano desetino in druge dajatve, vsled česar je kmet skušal veliko pridelati, da mu je vsaj nekaj ostalo za njegovo borno življenje ter je takrat večinoma živel le od kruha in od močnatih jedil. Krme ni mogel dovolj pridelovati, zato je bilo število živine pičlo, vsled tega malo gnoja in kot posledica pičli pridelki na njivah. Takrat je paša največ izdala in pozimi je pa živina v hlevih stradala. Okoli vseh vasi so bili obširni skupni pašniki, ki so bili nekaka skupna vaška last, in ko je konci 18. stoletja kmet postal svoboden in je sploh dobil večje svobodščine, so kmetje večino teh obširnih pašnikov v bližini vasi razdelili ter so svoje deleže izpremenili v njive, kajti od teh novih njiv niso odrajtovali desetine, šlo se jim je namreč za večji lastni pridelek krušnega žita, da so laže premagovali pomanjkanje, ki je bilo včasih vsled slabih letin tako veliko, da so nastale lakote. Sedaj je bilo še manj paše, vsled tega je itak malovredna živinoreja še bolj propadala, bilo je še manj gnoja, navzlic temu, da je bilo več njiv, ki so bile seveda še slabše pognojene in zato manj rodovitne.

Živinoreja je bila konci 18. stoletja vsled teh razmer silno zanemarjena, bila je neznatna po številu in še bolj neznatna po svoji kakovosti. Razmeroma veliko smo imeli ovac, bodisi, ker so te živali silno skromne glede krme in so kmetje potrebovali volno za svojo domačo obleko. Konjereja je bila slaba in se je večinoma šlo edinole za vprežne konje v tistih pokrajinah, kjer je bil konj bolj umesten kakor vprežni vol. Največ je bilo seveda goveje živine, in sicer je imela ta glavno nalogo delati gnoj, kajti prodaja klavne živine in mleka je bila takrat silno majhna. Večjo važnost je imela goveja živina za vzrejo delovnih volov. Prasiči so se redili le za domačo potrebo in za neznatno potrebo naših mest in trgov, kajti izvoza prasičev ni bilo nikakega. Kmet je bil takrat silno skromen, ni potreboval toliko zabele kakor danes in razna mlečna jedila so morala nadomestovati mast in meso. Na Kranjskem je bilo konci 18. stoletja kakih 50.000 samostojnih kmetij in nekako ravnololiko je utegnili biti v deželi prasičev. Prasičereja je pa bila le v nekaterih pokrajinah doma in v drugih pokrajinah so kupovali že odrasle medle prasiče (večinoma $\frac{1}{2}$ do $\frac{3}{4}$ leta stare), ki so jih v jeseni in pozimi poredili. Prasičje krme takrat ni bilo veliko, kajti krompirja še nismo imeli in istotako ne pese, ki je še bolj pozno prišla v deželo.

Ozreti se je tudi na takratne splošne gospodarske, trgovske in prometne razmere. Trgovina je bila slabo razvita; najvažnejša je še bila trgovina z žitom, z vinom, z železom in z nekaterimi prekmorskimi specijskimi predmeti, dočim je bila trgovina z živino neznatna, omejena le na barantanje v deželi sami. Kakega izvoza živine in živinskih izdelkov ni bilo.

Cest je bilo silno malo in kar jih je bilo, so bile v jako slabem stanju, saj se je zadostna in dobra zgradba cest pričela pri nas na Kranjskem šele za časa Napoleona. Vozilo se ni veliko, zato se je pa veliko več tovorilo, kar pa seveda ni veliko izdalo. Glavno prometno sredstvo na Kranjskem je bila plovba po Savi in deloma po Ljubljani. Krušnega žita naša dežela ni dovolj pridelovala za svojo potrebo ter je primanjkljaj dobivala iz Banata in s Hrvaškega po Savi in do Ljubljane tudi po Ljubljani. Takrat so cvetela savska pristanišča v Brežicah, na Vidmu, na Zidanem mostu,

pod Vačami, v Zalogu in na Ljubljani v Trnovem. Doli po Savi je šlo gorenjsko železo in nazaj gori pa žito in vino. Če smo imeli na Kranjskem slabo žitno letino in istočasno slabo na Hrvatskem in v Banatu, pa je nastalo pri nas silno pomanjkanje, ki se je mnogokrat izcimilo v hudo lakoto. V bojazni pred lakotam je kmet z vso silo skušal pridelovati dovolj žita in je bila naravna posledica tega zanemarjanje živinoreje, ki itak ni mogla biti v takratnih razmerah dobičkonosna.

S popolnim osvobojenjem kmeta sredi prejšnjega stoletja in vsled velikanskega tehniškega napredka, ki je ustvaril železnice, parobrode, hitro pošto in brzozav, so se vse razmere bliskoma izpremenile. Z dobrimi cestami in modernimi prometnimi sredstvi se je trgovina jela hitro razvijati, omogočen je bil izvoz in uvoz tudi živine in živinskih izdelkov, življenje je postalo udobnejše, suhega denarja je bilo vedno več, ljudje so pričeli boljše živeti in cena mesu in torej dobičkonosnost živinoreje je rasla. Ta velikanski preobrat v naši trgovini, ki je popolnoma predrugačil tudi naše kmetijsko gospodarstvo, je imel svoj pričetek nekako od leta 1850. naprej.

Prasičereja je bila okoli l. 1800. na Kranjskem neznatna; imeli smo komaj 50.000 prasičev, in ko se je v drugi polovici prejšnjega stoletja pričel živahnejši trgovski promet, je prasičereja celo nazadovala, dasi se je jelo število prasičev hitro dvigati. Kmetje so pozabili na prasičerejo, kajti ravnanje z brejimi svinjami in s pujski je zamudno, težavno in riskantno, zato so rajše kupovali cenene odrasle hrvaške prasiče, ki so dohajali v mnogoštevilnih tropah po prekupcih v deželo po vseh cestah preko Dolenjske na Gorenjsko in Notranjsko. Na Hrvatskem, v Bosni in tudi na Ogrskem so prasiči posebne pasme živeli leto in dan takorekoč zastoj v hrastovih in bukovih gozdih ter so prihajali k nam po zelo nizki ceni. Krme za prasiče je bilo vedno več, kajti krompir se je splošno razširil, vpeljala se je pesa in kmet ni mislil več na lakoto, saj mu je železnica lepše žito ali naravnost moko cenejše pred vrata pripeljala, kakor ga je domače žito stalo in tako je na polju ostalo dovolj prostora za pridelovanje krme, ki je glavni vzrok, da se je naša živinoreja tako krasno razvila.

Večinoma je torej bila pozabljena prasičereja in večinoma se je pitalo dokupljene prasiče s Hrvatskega, ki so našim kmetom zbog njih debelih bohov izredno ugajali. Polagoma je izginila domača kranjska prasičja pasma, ki je bila podvrsta planinske črno-ali rdečelisaste pasme. V kolikor smo imeli še domačih prasičev, so bili pomešani s krvjo hrvaške pasme in s krvjo romanske, ki je prihajala čez Furlanijo preko Notranjskega. Izvzemši v nekterih majhnih dolenjskih pokrajinah ni bilo nikake prasičereje več in če je kdo imel odstavljene pujske, jih niti ni mogel prodati, kajti vsakdo je rajše kupil že kolikortoliko odraslega hrvaškega prasiča za pitanje. Kdor je imel odstavljene pujske na prodaj, moral jih je za slepo ceno po 2 do 3 gl. enega prodati, pri kateri ceni seveda prasičerejec nikakor ni prišel na svoj račun. Še ni minulo mnogo let, odkar po širnih pokrajinah marsikteri kmet ali kmetica ni videla v svojem življenju mrjasca ali svinjo z mladiči, in ni še dolgo temu, ko je kmetica na Kočevskem prišla zjutraj v svoj svinjak ter našla pri prasiču, ki ga je za pitanje dobila s Hrvatskega, neke čudne živali, ki jih je imela za velike podgane, dasi so bili ponoči rojeni pujski.

(Konec sledi.)

VOJNE NAREDBE.

Cesarska naredba

z dne 11. junija 1916

glede ureditve prometa z žitom, z moko in s stročnimi pridelki.

Na podlagi § 14. državnega osnovnega zakona o državnem zastopstvu z dne 21. dec. 1867., drž. zakonika št. 141., odrejam tole:

Zaseženje.

§ 1.

Žito in stročni sadeži avstrijske žetve letine 1916 so zaseženi v korist države precej, ko se odločijo od zemlje.

Zaloge žita in mlinskih izdelkov ter zaloge stročnih sadežev, ostanejo zasežene tudi še naprej, ako so bile zasežene dosedaj.

Žita v zmyslu te cesarske naredbe so: pšenica, pira, rž, soržica, ječmen, ajda, oves, proso, vsa koruza (tudi na storžih), dalje zmesi teh vrst.

Stročni sadeži v zmyslu te odredbe so: grah, fižol, leča in grašica.

Koruzi in stročni sadeži, ki se porabijo kot zelenjava, se ne zasežejo.

Posestniki zaseženih sadežev morajo skrbeti za to, da se sadeži ohranijo.

§ 2.

Zaseženi predmeti se ne smejo niti predelati, pa tudi ne prostovoljno ali dražbenim potom prodajati, če ta cesarska odredba ali pa posebni predpisi ne določajo drugače.

Dogovori in kupčije, ki nasprotujejo tej prepovedi, nimajo veljave.

§ 3.

Ne glede na zasego smejo:

1. Lastniki kmetijskih obratov:

a) za prehranitev članov svojega gospodinjstva z užitarji vred, za prehranitev delavcev in uslužbencev, kateri dobivajo kot plačilo prosto prehrano, mlinske izdelke ali krušno žito, porabljati za ta namen zaseženo žito lastnega pridelka v tisti množini, ki se določi pri ureditvi porabe;

b) porabljati za setev potrebno množino žitnega zrnja; najvišje mero semena določi gosposka;

c) smejo po deželni politični gosposki določeni del zaseženih stročnih sadežev svojega pridelka porabiti za namene, naštetih pod a in b;

d) ječmen, oves, proso, koruzo, grašico, zmesi in zadnje žito, ki ni za mletev, pokrmiti v množinah, določenih v posebnih predpisih;

2. mlini smejo mleti žito, katero jim za to izroče za svojo preskrbo poljedelci, pa le po posebnih, od deželne politične gosposke izdanih predpisih.

§ 4.

Splošna navodila o uporabi zaseženih predmetov izda minister notranjih zadev v soglasju z udeleženi ministri, ki gospodarji ž njimi s pomočjo vojnega žitnoprometnega zavoda.

Uporabo žita in mlinskih izdelkov za krmo, prav tako uporabo semenskega zrnja uredi poljedelski minister v soglasju z udeleženi ministri.

§ 5.

Za prevzemanje zaseženih stvari je določen vojni žitnoprometni zavod, ki obstaja iz upravne in trgovinske skupine. Natančnejše določbe izda minister notranjih zadev v statutu tega zavoda.

Lastnik zaseženih stvari je dolžan te stvari, v kolikor mu ne ostanejo za porabo v zmyslu te cesarske odredbe ali pa na nje podlagi izdanih posebnih predpisov, ponu-

jiiti v nakup vojnemu zavodu za promet z žitom in mu hd prodati za določeno ceno.

Vojni zavod za promet z žitom je dolžan kupiti na prodaj ponudene zasežene predmete.

Ceno plača, ko prevzema blago. Če blaga ne prevzame takoj, ko sklene kupčijo, tedaj mora dati na račun kupnine do polovice kupne vrednosti, ostanek pa pozneje sorazmerno z množino prevzetega blaga.

Prevzemne cene določa minister za notranje zadeve skupaj z ministri za poljedelstvo, za trgovino in za finance.

§ 6.

Za prevzemanje blaga more izdelati deželna politična gosposka podrobnejša določila. Zlasti more odrediti, da naj oddajo v določenem ozemlju skupaj vsi lastniki kmetijskih gospodarstev ali pa del njih določene najmanjše množine (kontingente) posameznih žit v določenem času.

§ 7.

Zaseženje preneha

1. če se žito na dopusten način porabi ali prodaj;
2. če se žito posili odzame;
3. če žito zapade.

Popis zalog.

§ 8.

Minister notranjih zadev more vsak čas ukazati, naj se popišejo v vseh upravnih ozemljih ali pa tudi le v posameznih izmed njih zaloge žita, mlinskih izdelkov in stročnih sadežev.

Kdor ima take stvari spravljene, je dolžan pri popisovanju določenega dne in v določenem roku napovedati zaloge tisti gosposki, v ktere okrožju se zaloge nahajajo.

Zaloge, nahajajoče se tisti dan, za kateri velja popis, na potu, mora naznaniti prejemnik tekom treh dni po sprejemu.

Zalog, ki so last vojaške uprave, ni treba naznanjati.

§ 9.

Popis zalog se vrši na posebnih popisovalnih polah, ktere naj izpolni sam tisti, ki je dolžan zalogo naznaniti ali pa zaupnik, izbran za ta posel od gosposke. Gosposka določi, vpošteva je krajevne razmere, na kakšen način naj se popisuje v posameznih občinah ali pa v delih občin.

Izpolnjene popisne pole naj se predlože gosposki ali pa tistemu, ki je določen za prevzemanje teh pol.

§ 10.

Gosposka naj se na primeren način prepriča, če so popisne pole pravilno izpolnjene in če so v njih navedeni podatki resnični. Če se vzbude pomisleki o pravilnosti ali popolnosti podatkov, navedenih v popisnih polah in če teh pomislekov ni mogoče drugače zanesljivo ovreči, more odrediti oblast, kadarkoli hoče, v dotičnih občinah novo popisovanje zalog.

Gosposka izdelava za vsako občino občinski pregled zalog, iz občinskih pregledov pa okrajni pregled. Izdelavo občinskega pregleda more prepustiti tudi županstvu.

§ 11.

Vsak je dolžan na poziv gosposke prevzeti posle zaupnika ter sodelovati pri popisu zalog in pa pri preizkušanju in nadaljnem izdelovanju popisov. Osebe, ki so v javnih službah, potrebujejo za to privoljenja svoje službene oblasti.

Zaupniki morajo delovati brez ozira na osebo po svoji najboljši vesti, morajo molčati o vseh zasebnih razmerah in kupčijskih skrivnostih, za ktere zvedo pri tem

svojem službovanju; če niso javni uradniki, morajo obljubiti, da bodo te svoje dolžnosti vestno vršili.

Mesto zaupnika je častno mesto.

Le iz važnih razlogov more biti kdo oproščen zaupniških poslov.

§ 12.

Gosposka je opravičena obratne, skladiščne in druge prostore, kadarkoli hoče, pregledati ter ima pravico do vpogleda v gospodarske in v kupčijske zapiske.

Pooblaščenec gosposke mora gospodar dovoliti vstop v te prostore ter jim na zahtevo vse potrebno pojasniti.

Pridelovalci žita in vsi obrati, ki podclavajo žito, mlinske izdelke in stročne sadeže, dalje prekupci, skladišča in prevozna podjetja so še izrecno zavezana gosposki na poziv predložiti potrebna pojasnila in izkaze zalog in dobav.

§ 13.

Zaloge, ktere bi morale biti naznanjene, pa niso bile, zapadejo po izjavi pristojne gosposke na korist državi. Samo v takih slučajih, ki so posebnega ozira vredni, more minister notranjih zadev to kazen odpustiti. Zapale zaloge mora država uporabljati za preskrbo prebivalstva.

§ 14.

Da se omogoči neprestan pregled vseh zalog žita in stročnih sadežev, more zahtevati deželna politična oblast od lastnikov kmetijskih obratov, da povedo, koliko so obsejali polja, da zapisujejo, koliko so našeli žita in koliko so namlatili zrnja; prav tako more zahtevati mlatev za poskušnjo.

Uredba porabe.

§ 15.

Minister notranjih zadev določa, po katerih načelih se porabljajo razpoložljive zaloge. On določa tudi v soglasju s poljedelskim ministrom, s trgovskim in s finančnim ministrom na podlagi trgovskega preračunanja stroškov, ki se morajo pokriti, prodajne cene vojnega žitnoprometnega zavoda.

§ 16.

Odredbe, potrebne za uravnavo porabe v deželi, izdaja deželna politična oblast. Pri tem se more ravnati politična oblast po nasvetih posebnega, od nje same sestavljenega sveta.

§ 17.

Natančnejše ukrepe, potrebne za ureditev porabe v posameznih občinah more prepustiti (okrajni politični) oblasti ali pa za občino občini sami. Te posle opravlja občina v prenešenem delokrogu.

§ 18.

Pri upravljanju teh poslov se more posluževati občina stalnega sveta ali pa izvedencev.

Če se prepusti uredba porabe občini, more vršiti občina te posle potom posebnega aprovizacijskega (preskrbovalnega) odseka.

Za ude sveta ali pa aprovizacijskega odseka ter za izvedence veljajo določbe § 11. te odredbe.

Če občina ne more vršiti svojih nalog pri ureditvi porabe, ji more okrajna politična oblast odvzeti te posle kadarkoli hoče.

§ 19.

Deželna politična oblast in ž nje pooblaščenjem okrajna politična oblast ali pa občina, kteri se je prepustila uredba porabe, določi podrobno prodajno ceno in more nadalje

1. odrediti, da se oddajajo kruh in mlinski izdelki v določenih množinah na določenih oddajališčih, ob gotovih urah proti izkazu ali kako drugače,
2. ukazati, da se peče enoten kruh in
3. uravnati izdelavo in prodajo kruha in peciva v obsegu obstoječih splošnih določb.

(Dalje sledi.)

Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem

z dne 27. junija 1916, št. 20.589,

o obrambi domačega kostanja proti čezmernemu izkoriščanju.

Na podstavi §§ 4. in 23. gozdnega zakona z dne 3. decembra 1852, drž. zak. št. 250., ukazujem sporazumno s c. in kr. poveljništvom 5. armade (Q.-Abt.) sledeče:

§ 1.

Sekanje domačega kostanja v gozdih je brez oblastvenega dovoljenja prepovedano. O dopustitvi takega sekanja razsodi v prvi inštanci pristojna okrajna politična oblast na vlogo gozdnega posestnika ali njegovega postavnega zastopnika. (Priglasitev sekanja.)

§ 2.

Sekanje domačega kostanja izven gozdov, torej v logih in večjih skupinah je dovoljeno brez posebnega v § 1. predpisanega dovoljenja, v kolikor se posekajo le posamezna stara drevesa, ktera ne rodijo več obilno ali pa so poškodovana.

§ 3.

Doba sekanja se omeji za domači kostanj na čas, ko rastje počiva, t. j. od 1. oktobra do 1. aprila.

Ta določba ne velja za tekoče leto v onih slučajih, ko se sekanje že vrši ali ko bi gozdni posestnik doprinesel dokaz, da je bila pogodba glede posekanja sklenjena pred 1. junijem 1916.

§ 4.

Priglasitev sekanja po § 1. tega ukaza se mora prijaviti pri političnem okrajnem oblastvu najpozneje štiri tedne pred početkom nameravanega sekanja lesa.

§ 5.

Prestopki teh predpisov se kaznujejo, v kolikor se ne gre za kaznivo dejanje po gozdnem zakonu, v zmislu ministrskega ukaza z dne 30. septembra 1857, drž. zak. št. 198.

§ 6.

Ta ukaz dobi moč z dnevom razglasitve.

C. kr. deželni-predsednik:

Henrik grof Attems s. r.

Nove maksimalne cene za prasiče. za prasiče meso in špeh.

Za vsakega pitanega prasiča, ki pride res v zakol se sme pri prodaji iz hleva zahtevati kvečjemu K 6:80 za *kg* po budimpeštanski usanci, kar odgovarja približno K 5:50 za *kg* žive teže.

Za debele prasiče, ki se kupijo za nadaljno pitanje in ki so 60 po 90 *kg* težki kvečjemu 6 K za *kg* žive teže.

Za prasiče-mesnjake čez 40 *kg* težke po po K 4:70 za *kg* žive teže.

Za pitane prasiče pod 60 *kg*, za prasiče-mesnjake pod 40 *kg* in za plemenske prasiče ni določena nikaka maksimalna cena.

Za surovo svinjsko mast in sveže svinjsko meso vseh vrst je postavljena za producente najvišja cena K 7:80 za 1 *kg* čiste teže. Za topljeno mast je dovoljeno pribiti 20 %, torej sme prasičerejec za mast zahtevati kvečjemu K 8:75 za 1 *kg*.

Prestopki te nove naredbe se kaznujejo z denarno globo do 5000 K, oziroma s 6 mesecev zapora in je prestopke določb maksimalnih cen pri prasičih vedno kaznovati tudi z zaporom.

V prihodnji številki »Kmetovalca« objavimo celo tozadevno naredbo.

Nabiranje kopriv.

Glasm uradnih navodil in določil je treba pri nabiranju kopriv paziti na sledeče:

1. Koprive se morajo nabirati, potem ko so odcvetele, torej nekako od konca julija do konca avgusta. Prej nabrane koprive so brez vrednosti, ker nimajo dovolj trdnega vlakna.

2. Službe proste čete, okrevajoči in vojni ujetniki morajo s srpi, s kosami itd. vse koprive v obližju svojih bivališč tik tal porezati, oziroma požeti (ne pa puliti) in jih naredkoma posušiti. Pri tem pa je treba paziti na to, da se ne dela kvare poljskim pridelkom.

3. Koprive se morajo ošmrcti, to je otrebiti listja, preden se denejo sušiti. Listje je posebej posušiti in spravit. Sveže koprive se kaj rade vnamejo, če so v predebelih plasteh; vlakno se spridi in izgubi vso vrednost. Kvarno mu je tudi ležanje na mokrem, vsled česar je treba eno kot drugo opustiti.

Občinstvo se pozivlja k nabiranju kopriv. Nabrano blago se mora po občinah urejeno izročiti najbližjemu etapnemu postajnemu poveljstvu, oziroma vojaškemu krajnemu poveljstvu. Za dobro posušena stebila kakortudi listje plačajo ta po 6 kron za 100 *kg*.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo »Kmetovalca«, se načelno odgovarja le v »Kmetovalcu«. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med »Vprašanja in odgovore«, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V »Kmetovalcu« se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le prištetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v »Kmetovalcu«, ampak le pisмено, če je pismu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 89. V mojem dobrem sadnem jesihu je vsepolno majhnih živalic, ki so podobne črvičkom in tako majhne, da jih je komaj videti. Ker je jesih poln takih črvičkov silno neokusen, vprašam, kaj so ti črvički in kako je tak jesih popraviti? (A. V. v S.)

Odgovor: Te živalce v jezihu so silno majhne jesihove niti (nematodi), ki se zaplode v slabem jesihu, ki ima v sebi veliko beljakovin. Ličinke jesihove niti se nahajajo v jesihovi goščavi in se le tedaj razvijajo, če se prične jesih razkrajati in so navzoče gnile beljakovine. V čistem jesihu, ki obstoji samo iz vode in jesihove kisline se niti ne morejo razvijati. Jesih dobro precedite n. pr. skozi klobučevino in ga potem prekuhajte, ker vročina umori vso zalego. Ker je sadni jesih zelo slab, bo vedno nevarnost, da se niti zopet zarede, zato je dobro ga narediti tem potom krepkejšega, da se mu prilije na vsak liter precejšenega in prekuhanega jesiha 1 % dobrega špirta.

Vprašanje 90. Za več posestnikov v naši vasi je županstvo naročilo seme jarega žita od podružnice Zavoda za promet z žitom. Poslano semensko žito je spomladi prav lepo skalilo, a ni šlo v latje, je ostalo nizko, je rjavkasto in ne bo prav nič obrodilo. Kaj je temu vzrok in kaj je narediti z jarim žitom, ki ni šlo v klasje? (A. R. v G.)

Odgovor: Vi ste dobili namesto semena jarega žita seme ozimnega žita, ki je dveletna rastlina in zato ne gre v klasje. Take pritožbe nam prihajajo od vseh strani in je škoda, ki jo trpe vsled tega kmetovalci, silno velika in je

to naravna posledica, ker pri Zavodu za promet z žitom ni kmetijskih veščakov. Dotičnim gospodom se ne more in ne sme ničesar očitati, ker so oni ravnotako malo krivi kakor tisti, ki je vsled nevednosti dal kravo črevljarju s šilom dreti namesto veščemu mesarju pravilno zaklati. Po pomoti spomladi sejano ozimno žito je pokositi in za seno posušiti ali pa kot zeleno klajo pokladati.

Vprašanje 91. Posekano gozdno parcelo sem pogozdil s smrekami. Mlad gozdni nasad je robida tako prerasla, da bo skoraj vse sadike uničila. **Kako naj zatrem robido v gozdnem nasadu,** kajti ona rase tako bujno, da namesto ene odrezane zrasede deset drugih? (A. F. v L.)

Odgovor: Robido je mogoče iz mladih gozdnih nasadb pregnati, ako jo izrujemo meseca junija, julija ali avgusta s korenino ali pa vsaj odrežemo tik ob korenini. Ako jo odrežemo, bo sicer zopet poganjala, vendar nima več časa, da do jeseni zleseni, vsled česar mora pozimi pozebsti. Robide nikdar ne smemo trebiti jeseni ali zgodaj na spomlad, ker bi sicer jako močno izraščala od korenin. Zatiranje robide je treba ponoviti dve do tri leta zaporedoma, če enkrat ne zadostuje. Glede trebljenja gozdnega plevela obsega še nekaj podatkov spis na strani 152. v »Kmetovalcu« iz l. 1912. Š.

Vprašanje 92. Kako se zatro polži, ki so se pri meni v zadnjih letih silno razmnožili in mi delajo na vrtu veliko škodo? Polži so veliki, temnorumene barve, imajo velike oči in so brez hiše. (H. B. v L.)

Odgovor: Polžev je več vrst in so vsi na vrtu škodljivi ter je vse vrste polžev enako zatirati. Vse snovi, ki hitro vodo vase srkajo, umore polže, ker jim odtegnejo vodo, ki jim je za življenje neobhodno potrebna. Takih snovi je več, a v poštev hodijo le one, ki se lahko in ceno dobivajo. Dobre take snovi so prav suhe pleve in najboljše so moka iz sveže žganega apna in dober ter svež cement. Ker apno in cement moreta polže le tedaj umoriti, če prideta v dotiko z njihovo kožo, zato je te snovi posipati zgodaj zjutraj, v času, ko polži okoli lezejo, in sicer vsekako pred osmo uro zjutraj in le ob suhem vremenu. Polži, ki pridejo v dotiko z apnom ali s cementom, izcejajo veliko sluzi. Mnogo izmed njih jih takoj pogine in počrni. Takoj poginejo največ le mladi polži, dočim se starejši otmejo smrti, zato je posipanje par dni tolikokrat ponavljati, da se vsi polži ugonobe. Francoski vrtnarji posipljejo vse prostore, kjer polži lezejo, vsako jutro po dvakrat, in sicer v presledkih od 10 do 15 minut. Pred cementom prvega posipanja, ki pride v dotiko s polževo kožo, se živali na ta način varujejo, da iz kože izcede neko klejnatu sluz. Ta klejnatu sluz naredi čez polža prevlak, ki iz nje pozneje že manj voden izleze. Če se potem polži kmalu vnovič dotaknejo apna ali cementa, postanejo nezmožni, da bi v kratkem času izcedili novo klejnatu sluz, ki jih je prvič rešila, in vsi polži, ki pridejo le malo v dotiko z apnom, se skrčijo in kmalu poginejo. Če se tako dvakratno posipanje zjutraj prihodnjega dne ponovi, potem ne ostane noben polž več živ. Oseba, ki trosi apno ali cement, naj si po storjenem delu ne umije rok in obraza z vodo, ampak z oljem in potem šele z milnico, ker jedka raztopina apna ali cementa kožo oškoduje. Tudi si je dobro pred posipanjem z apnom ali s cementom obrvi nad očmi namazati z oljem. Suhe pleve enako učinkujejo kakor apno in cement, toda ne z isto silo, ker ne morejo dovolj hitro polžem vode odtegniti.

Kmetijske novice.

Oddaja mrjaščekov za plemo. Kmetijska družba ima oddati iz prasičerejske postaje na Grmu več mrjaščekov v starosti 10 do 12 tednov za plemo. Kdor želi dobiti

mrjaščeka po subvencijski ceni 6 K za kilogram žive teže naj se nemudoma priglasiti.

Preskrba plemenske živine. Pri deželnem mestu za dobavo klavne živine, se je ustanovil oddelek za posredovanje plemenske živine, bodisi za plemenske krave, kakortudi za bike. Kdor želi prodati ali pa kupiti plemensko živino, naj se obrne pismeno ali ustno na to posredovalnico. Pri vojaških dobavah, ktere se vrše redno po celi deželi bode uradnik »Deželnega mesta« nakupoval vsake vrste plemensko živino. Za plemo sposobni biki se bodo dajali potom c. kr. kmetijske družbe bikorejcem za plemo, za plemo nesposobni pa se bodo dali armadi za zakol. Mladi biki od enega leta naprej se bodo oddajali na deželni pašnik na Robežu. Plemenska živina se torej brez vsakega prejšnjega naznanila lahko prižene k vojaškim dobavam. Zamenja se tudi plemenska živina za klavno. Kdaj se v kakem kraju vrši vojaška dobava, lahko vsakdo poizve pri najbližjem komisijonarju Deželnega mesta, kteremu je prideljeno za dobavo ene, dve ali več občin. V kratkem se otvori pri Deželnem mestu tudi oddelek za plemenske in pitane prasiče.

Družbene vesti.

* **Za vinogradnike in vinske trgovce** ima družba v zalogi sledeči novi dve kletarski potrebščini: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 6 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. **Eponit**, s kterim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. **Kg** eponita stane 5 K brez poštnine in zavoja. Množine eponita po 10 **dkg** se pošilja za 60 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

Galun je razprodan; mesto tega se prav tako lahko rabi žveplenokislo glino.

Žveplenokisla glina stane po 60 vinarjev **kg**; dobi se v sodih po 250 **kg**.

Kalijevega hiper-manganata ni več v zalogi in ga družba sedaj ne more več naročiti.

Prekupčevalcem družba teh potrebščin ne oddaja, temveč izključno naravnost svojim udom, v kolikor jih sami potrebujejo in ki s priskrbovanjem kmetijskih potrebščin drugim kmetovalcem ne delajo prav nikakega dobička.

Vse prejemnike modre galice prosi družba, da ji takoj vrnejo železniške vozne liste od prejete državne modre galice, ker jih nujno potrebuje v svrhu obračuna. Od švedske modre galice in od galuna se železniška vozna seveda ne bo nikomur vrnila. Obračuni glede državne modre galice morajo biti gotovi še v tekočem mesecu, na kar opozarja družba prejemnike s pristavkom, da se na povračilna zahtevanja, ki dojdejo družbi po 5. avgustu, ne bo mogla več ozirati.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 14 K komad in za teleta, ovce in koze po 8 K komad. Trokarji so po 6 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — Napačjalnike za teleta iz pocinjene pločevine oddaja družba po 15 K. Gumijevi seski so po K 1'60. Mlečne cevi so po 80 h.

Klajno apno, 38—42%, precipitirano (ne žgano) blago, v izvornih vrečah, težkih 50 **kg** po 52 v **kg**. Za manjše pošiljate na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 **kg** se ne razpošilja. Opozarjamo, da je klajno apno potreben

odatek h krmí, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štupami za živino.

Živinska sol po K 12-20 100 kg.

* Umetna gnojila:

Kalijeva sol po K 16— 100 kg.

Kajnit po 8 K 100 kg.

Vreče pri navedenih cenah niso vštete in je plačati za vrečo, vsebujočo 100 kg, posebej 2 kroni; družba pa prosi naročnike, da ji vreče vrnejo ter jih jim plača po ravno tej ceni, če se vrnejo dobro ohranjene.

Tomasova žlindra. Novih naročitev družba sedaj ne sprejema več, ker imajo tvornice z dosedanjimi naročbami posla do jeseni. Udje naj zato žlindre zaenkrat ne naročajo več pri družbi, temveč naj čakajo s prijavi do jeseni, ko bo v »Kmetovalcu« na tem mestu o tem kaj povedano.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 10. julija 1916.

Seji je predsedoval družbeni podpredsednik msgr. g. kanonik dr. E. Lampe, c. kr. deželno vladno je zastopal g. vladni svetnik pl. Detela, deželni odbor namestnik deželnega glavarja v deželnem odboru g. dr. Evgen Lampe, navzoči so bili podpredsednik g. prelat Kalan ter odborniki gg.: baron Apfalter, Dimnik, Hladnik, Jan, Kosler, baron Liechtenberg, Mihelčič, Piber, Rohrman in ravnatelj Pirc.

Ob pričetku zborovanja je najprej pozdravil predsednik novoimеноvanega vladnega zastopnika v družbenem glavnem odboru g. vladnega svetnika pl. Detela, in je izrekel radost, da je z njim prišel v odbor vladni zastopnik, čegar ime je tesno spojeno s kranjskim kmetijstvom in s kmetijsko družbo. Gospod vladni svetnik je sam posestnik in njegov oče, bivši deželni glavar, je družbeni ud že od l. 1869, ter je bil med tem časom 26 let glavni odbornik in od l. 1901. do l. 1908. tudi družbeni predsednik. Predsednik je izrazil nado, naj bi novi vladni zastopnik družbo vsestransko podpiral in naj bi v svojem uradnem delokrogu pri vladi vedno skušal uveljavljati družbene želje in predloge, ki jih bo sklepal glavni odbor.

Vladni zastopnik, g. vladni svetnik pl. Detela se je toplo zahvalil besedam g. predsednika, poudarjajoč važnost kmetijskega stanu je rekel, da ga bo veselilo, če bo imel priliko uveljavljati v odborovih sejah izražena načela in nazore in sedaj, ko ima tudi stik z aprovizacijo dežele, se bo držal načela, da kmetovalec mora dobivati primerne cene za svoje pridelke in primerno plačo za svoje delo, zlasti sedaj ob vojnem času, ko kmetovalec nosi najhujša bremena in je vsekako vpoštevatí zmanjšano vrednost denarja.

Predsednik je poročal o zborovanjih centrale za krmila in posvetovalnega odbora za žitni promet na Dunaju, katerih se je udeležil kot zastopnik kmetijske družbe. Njegova poročila so večinoma zaupna in se jih iz tehtnih razlogov ne sme objavljati. Zaradi vojne so ustanovljene različne centrale za promet s kmetijskimi pridelki, ki pa nimajo med seboj nikakega pravega stika in so se zato pokazale razne neprilike, ki jih bo v bodočnosti po možnosti odpraviti. Skok iz proste trgovine v nekaj državni socializem je bil trenuten, zato je naravno, da v pričetku ni moglo biti vse v redu in da so nastale marsiktere ovire, ki so vzbujale nevoljo. Sedaj je vlada uvidela, da ne gre brez sodelovanja večšakov in da bo zlasti važno ubrati pravo pot, tako za sedaj kakor pozneje ob prehodu v mir. Posebno težavna je bila preskrba kmetovalcev z močnimi krmili, ki so bila veliko predraga in je bila razdelitev na posamezne dežele nedostatna. To posebna velja o otrobih. Odslej naprej bo imel na Kranjskem razdelitev otrobov in močnih krmil v rokah deželni odbor dogovorno s kmetijsko

družbo ter se bo uveljavilo načelo, da oddaja krmil ne sme biti nikaka kupčija, ki nosi dobiček, ampak nekako dobrotvorno podjetje. Razdelitev močnih krmil in otrobov v deželi sami se mora izvršiti pravično na podlagi dognanega ključa, kteremu bo podlaga kataster živine. V bodoči sezoni nam je računati na Kranjskem s kakimi 130 vagoni otrobov. Če je bila letos razlika v ceni med otrobmi in med žitom tako majhna, so vzrok razmere na Ogrskem in kupčija z Rumunijo. Vlada upa letos nastaviti nižje cene za močna krmila ter namerava eventualno izgubo sama pokriti, ker je v državnem interesu, da se živinoreja dobra ohrani in da konsumenti dobe dovolj mesa in masti. Pri zborovanjih se je splošno priznalo, da je bil sistem razdelitve žita in krmil sicer dobro zamišljen, a prizadeti uradi niso tako funkcionirali kakor bi bilo želeli, ker je manjkalo večših oseb in ker še niso bila pripravljena tla za čisto nov način gospodarjenja, kteremu je še manjkalo potrebnih izkušenj. Če naj se preprečijo neprilike, ki so se doslej pokazale, je poglobitno, da se cene za žito in krmila prej ne naredo, dokler se ne dožene soglasje z Ogrsko, kar je vlada obljubila. Sprejela se je tudi resolucija, naj se izda samo ena naredba, ki se tiče cen in oddaje vseh kmetijskih pridelkov, da se tako prepreči pravna negotovost med kmetskimi sloji, ki nikdar ne vedo, kakšnih cen se jim je držati, da ne zaidejo v velike kazni.

Pri konferenci vseh zastopnikov avstrijskih galavnih kmetijskih korporacij 27. junija t. l. na Dunaju se je razpravljalo o jako važnih kmetijskih zadevah. Predsednik je poročal, da so se pri tej konferenci vsi zastopniki zedinili, da naj ostane cena senu in slami za celo prihodnjo sezono sedanja, edino s cepcem omlatena slama naj bo za 2 K dražja za dežele s strojem omlatena. Vojne datjave je enakomerno na vse dežele razdeliti in če bo to načelo obveljalo, bo od sena le kakih 5%, oddati za armado. Prepoved klanja telet se je skoraj enoglasno odklonila. V bodočnosti je delati na zenačenje cen za klavno živino po vseh kronovinah ter je vsled tega v nekaterih deželah cene povišati, v drugih pa znižati. Na Kranjskem je n. pr. sedaj cena za klavno živino od K 2-40 do K 2-70 za kg žive teže, dočim je v sudetskikh deželah od K 4-50 do K 5. Na ogrskem plačuje vojaštvo živino povprečno po 4-50 K kg žive teže in je vojno ministrstvo obljubilo naši državni polovici tozadevno diferenco doplačati ter se bo odpadla vsota morda porabila za obnovljenje živinoreje, deloma za znižanje cen mesa in za tisto škodo, ki so jo nekteri kmetovalci trpeli, ker so drago plačali živino za plemo, a so jo morali cenejše oddati kot klavno živino vojaštvu. To so pa seveda zaenkrat le obljube, katerih uredničenja moramo počakati. S posebno resolucijo, ki jo je stavil predsednik, se je doseglo, da bodo brzkone naši kmetski mlini mogli naprej mleti kakor doslej in da zanje ne bodo veljala določila cesarske naredbe z dne 11. junija t. l.

Glede vojnih domov se izdeluje posebni zakonski načrt, glasom kterega bodo imele sodelovati avtonomne oblasti, a zahteva se, da se pred uveljavljenjem tega zakona njegov načrt predloži kmetijskim zastopom, ki naj o njem izrečejo svojo sodbo in eventualno predlagajo kake izpremembe.

Izredno važna je skrb za kmetske invalide, za ktere bo tako poskrbeti, da bodo po možnosti ostali pri svojem prvotnem kmetiskem poklicu, zato je predlagal predsednik, da naj se kmetijska družba obrne do kuratorija za preskrbo invalidov in do vojaške teritorialne komande, da tudi ti invalidi dobe potrebni pouk in njim prikladne proteze (umetne ude). Zadnji predlog se je enoglasno sprejel.

Obširno poročilo g. predsednika je vzel glavni odbor odobrujoč na znanje in na predlog g. odbornika Pibra se je g. predsedniku izrekla prav posebna zahvala za njegovo vsestransko skrb v prid kmetijstva ter je izrazil začudenje, kako se je g. predsednik oživel v svojo nalogo kot voditelj družbe. Vsi odborniki so glasno pritrjevali besedam g. odbornika Pibra.

Glavni odbor je pomaknil v višji plačilni razred družbenega adjunkta Jamnika in uredil pravno razmerje glede pokojnine družbenega ravnatelja kot potovalnega učitelja, ktero pokojnino

plačuje kmetijsko ministrstvo iz kredita za kmetijski potovalni pouk.

Ravnatelj je dal glavni odbor nalogo se pogajati zaradi nakupa neke hiše za pokojninski zaklad družbenih uslužbencev in stopiti v dogovor z deželnim odborom glede nakupa hiše, v kateri ima družba svoje stanovanje, vsled česar bo omogočeno vse kmetijske urade nastaniti v eni hiši, če se priskrbijo pisarniški prostori za agrarno komisijo drugje.

Ravnatelj je poročal o izvršeni akciji razdelitve modre galice na Kranjskem, ki je tako ugodna kakor v nobeni drugi deželi, kajti Kranjska ima letos več galice kakor v normalnih časih in so vinogradniki torej mogli svoje trte zadostno škropiti. Žal je dežela dobila le malo žveplave moke in še ta je prepozno došla, zato je povpraševanje po kalijevem hipermanganatu v zadnjih dneh zelo veliko, kteremu pa družba ne more ustreči, ker je vsa zaloga pošla in novega blaga ni več mogoče v pravem času dobiti.

Glavni odbor je vzel to poročilo odobrujoč na znanje.

Glavni odbor je vzel na znanje in naknadno odobril naslednje družbene ukrepiteve, ki jih je izvršilo predsedništvo:

1. Vloga na deželno vlado, ki vsebuje prošnjo, da okrajna glavarstva ustanovijo primerne cene za mleko in mlečne izdelke, ker doslej uveljavljene cene niso v nikakem razmerju s pridelovalnimi stroški in so relacije med ceno mleka, masla in sira popolnoma napačne.

2. Izposlovanje dopustov za planšarje.

3. Družbeno prošnjo iz meseca marca t. l., da se s Kranjskega ne jemlje več fižola in da se maksimalne cene fižola spravijo v pravo razmerje s cenami fižola na Ogrskem.

4. Protest na prizadeta ministrstva proti sklepu trgovske zbornice v Budimpešti, da se zopet po ovinkih vpelje mlevni promet.

5. Vloga na c. kr. deželno vlado, ki vsebuje prošnjo, da se planšarjem dovoli večja množina sladkorja, ktera vloga je pa bila odklonjena.

6. Prošnjo, da se ugotovi višja razlika v ceni med pšenico in fižolom kakor je doslej veljala.

7. Prošnjo na c. kr. kmetijsko ministrstvo za notranje zadeve, da se cesarska naredba z dne 11. junija t. l. potom ministrske naredbe tako izpremeni, da prosa ne spada med zasežene kmetijske pridelke, ker je to v največjo škodo kranjski deželi, ne da bi večina drugih dežel od tega imela kaj haska.

8. Družbeni protest proti uveljavljanju maksimalnih cen za jagode, maline, borovnice in gobe, ker bi se s tem ničesar drugega ne doseglo nego sodnijsko preganjanje najrevnejših slojev prebivalstva, ki se pečajo z nabiranjem teh gozdnih sadežev.

9. Obširno družbeno akcijo zastran sodnega postopanja proti prodajalcem odstavljenih pujskov na podlagi cesarske naredbe z dne 7. avgusta 1915, ktero postopanje je strokovno popolnoma neutemeljeno in je v veliko škodo preskrbe prebivalstva z mastjo.

Glavni odbor je z največjim zadoščenjem vzel na znanje ministrsko naredbo z dne 6. julija t. l., ki določa maksimalne cene za prasičje meso in mast ter vsled poziva c. kr. deželne vlade z dne 7. julija t. l. predložil konkretne predloge zastran cen, po katerih se je ravnati pri prodaji tistih prasičev, ki jih ministrska naredba izvzame. Glavni odbor je predlagal za odstavljenе pujske z ozirom na njih pasmo ceno od 8 do 12 K za kg žive teže in vrhutega 20 do 25% pribitka za tiste pujske, ki so določeni za pleme. Istočasno se je c. kr. deželna vlada naprosila, tem cenam dati veljavo tudi za nazaj, na pristojnem mestu izposlovati razveljavljenje dvignjenih obtožb in splošno aboliranje vseh že obsojenih prasičerejcev, v kolikor niso zakrivilli prestopka cesarske naredbe z dne 7. avgusta 1915 z ozirom na sedanje maksimalne cene za prasiče, s katerimi ima cena odstavljenih pujskov svojo določeno relacijo. Glavni odbor je to svojo prošnjo utemeljil enako kakor ministrstvo svojo naredbo zastran maksimalnih cen za prasiče, da je namreč prasičerejcem dati primerno spodbudo za zvišanje svoje produkcije tudi pri današnjih izrednih razmerah in da je zagotoviti produkcijo prasičjega mesa in masti v množini, ki kolikortoliko odgovarja konsumu.

(Konec sledi.)

Seja glavnega odbora dne 6. marca 1916.

(Konec.)

Za nove ude so se priglasili in jih je glavni odbor sprejel gg.: Butala Marija, posestnica v Gorenjih Radencih; Prelovec Katarina, posestnica v Spod. Kanomlji; Peterlin Francišek, posestnik v Kosezah; Kirn Anton, posestnik v Topolcu; Kolnik Lorenc, posestnik v Ljubljani; Hočevar Oroslav, oficijal deželne vlade v Ljubljani; dr. Toplak Jakob, c. kr. višji sodni svetnik v Ljubljani; Miklič Anton, posestnik v Trebelnem; Skubic Ana, posestnica v Besnici; Bučar Matija, posestnik v Reki; Perč Simon, posestnik v Rinkolah; Sadjak Katarina, posestnica v Rinkolah; Noršič Vj.-koslav, župnik v Bedekovčini; Rozman Terezija, posestnica in gostilna na Koroški Beli; Rozman Josip, posestnik pri Savici; Kostelec Martin, posestnik v Radovčih; Štibil Francišek, posestnik in župan v Šturiji; Božič Ivan, posestnik v Šturiji; Božič Francišek, posestnik v Šturiji; Slokar Izidor, posestnik v Žapužah; Žvokelj Francišek, posestnik v Žapužah; Berus Francišek, posestnik v Cegelnici; Zupančič Anton, posestnik v Dolnji vasi; Štrafot Anton, župnik v Dholici; Kunej Mihael, posestnik v Zagradu; Seifried Jakob, posestnik v Janezovem vrhu; Kumberger Rudolf, posestnik v Cerovcu; Keše Matija, vrtnar v Ljubljani; Vida Viljem, posestnik in gostilničar v Hrašah; Janežič Francišek, posestnik v Medvedjeku; Jermančič Marija, posestnik v Malkovcu; Lindič Josip, posestnik v Slančjem vrhu; Majcen Ivana, posestnica v Tržišču; Murn Josip, posestnik v Gor. Vodalah; Slapšak Juljana, posestnica v Pijavcah; Umek Francišek, posestnik v Polju; Janša Francišek, posestnik v Lesnem Brdu; Božnar Josip, posestnik v Bodovljah; Vrhovnik Katarina, posestnica v Bregu-Retnje; Grilc Francišek, posestnik v Smokuču; Obraničič Neža, posestnica v Slavskem Lazu; Erhovnic Antonija, posestnica v Ribnici; Greguranič Matija, učitelj v Precrižjah; Štupica Francišek, c. kr. notar v Št. Lenartu; Lekše Josip, posestnik v Vrhuljah; Naglič Alojzija, posestnica v Ravneh; Omerzu Martin, posestnik v Malem Troju; Volf Josip, posestnik v Dečini; Rade Marija, posestnica v Sodevcih; Knific Janez, posestnik sin v Svetljah; Božič Ivan, posestnik na Straži; Bertok Josip, nadučitelj v Ospu; Thaler Ignacij, posestnik v Gor. Dupleku; Hudina Ivan, posestnik v Zagaju; Korošec Karol, stavbeni podjetnik na Rečici; Presečky E. v Samoboru; Košuta Iv., posestnik pri Sv. Križu; Jamšek Josip, krojač v Plavjah; Račić Mihael, posestnik v Vihrah; Pavlin Uršula, posestnica v Senožeti; Mavsar Mihael, posestnik v Zenjah; Tomazin Anton, posestnik na Gori sv. Valentina; Naroglav Francišek, posestnik v Gor. Pijavškem; Piltaver Josip, posestnik v Vihrah; Vadnjal Ivan, posestnik v Matenji vasi; Šabec Tomaž, posestnik v Grobišču; Penko Jakob, posestnik v Rakičniku; Penko Peter, posestnik v Matenji vasi; Maver Josip, posestnik v Grobišču; Černjač Matevž, posestnik v Matenji vasi; Klemenc Ivan, posestnik v Predjani; Smika Franciska, posestnica v Zerovnicah; Jenc Matevž, posestnik v Zerovnicah; Porenta Josip, posestnik v Spod. B. tnjah; Gogala Francišek, posestnik v Boh. Beli; Primožič Janez, posestnik v Kupljeniku; Ropret Meta, posestnica v Bohinjski Beli; Črne Francišek, posestnikov sin v Mostah; Golobč Josip, posestnik na Brezovici; Rupar Ivan, posestnik v Tomadžji vasi; Godvc Anton, posestnik v Gotni vasi; Cesar Andrej, posestnik na Trški gori; Sever Ivan, posestnik v Jami; Janež Francišek, posestnik v Zahribu; Kosančič Marija, posestnica v Ljubljani; Jerančič Jakob, posestnik v Gor. Hrušci; Gregorič Anton, posestnik v Spod. Hrušci; Mihalj Ivan, posestnik v Stopnem; Janežič Francišek, posestnik v Vipavi; Roblek Anton, posestnik v Bašlju; Gdčar Francišek, posestnik v Sp. Beli; Šarc Lovro, trgovec in posestnik v Ljubljani; Triuk Alojzij, posestnik v Ljubljani; Jevc Anton, posestnik v Črni vasi; Jurca Ivan, posestnik v Sircnici; Pflęge Ivan, posestnik v Cerkljah; Horžen Francišek, posestnik v Hrastjah; Kerin Ana, posestnica v Hrastjah; Dvornik Marija, posestnica v Cerkljah; Marčun Ivan, posestnik v Cerkljah; Marčun Ivan, posestnik v Ljubnem; Prestrel Ivan, posestnik in trgovec v Ljubnem; Kušar Francišek, posestnik v Ljubljani; Muren Josip, kaplan v Košani; Kokalj Alojzij, župnik v Vurbergu pri Puju; Vlkavrh Helena, posestnica na Viču; Štrukelj Vinko, posestnik v Dravljah; Črne Marija, posestnica na Fuzinah; Šubelj Ignacij, ekonom v Siviljah; Vrhovec Ivan, uradnik »Gosp. Zveze« v Ljubljani; Kretič Matija, posestnik v Tevčah; Kretič Andrej, posestnik v Tevčah; Kretič Francišek, posestnik v Tevčah; Kretič Amalija, posestnica v Tevčah; Kretič Anton, posestnik v Tevčah; Kretič Josip, posestnik v Tevčah; Žiberna Francišek, posestnik v Tevčah; Marc Ivan, posestnik v Tevčah; Vidmar Ivana, posestnica v Tevčah; Vidmar Marija, posestnica v Tevčah; Bačar Anton, posestnik v Tevčah; Samec Alojzij, posestnik v Tevčah; Bačar Alojzij, posestnik v Tevčah; Lisjak Grgo, posestnik v Tevčah; Samec Leopold, posestnik v Tevčah; Samec Andrej, posestnik v Tevčah; Bizjak Marija, posestnica v Tevčah; Štrancar Marija, posestnica v Tevčah in Štular Martin, župnik v Trbojah.